

REJTELMEK

**ÍRTA
BRÓDY SÁNDOR**

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

**Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis u.
6/B.**

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-7002-51-7

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

Tartalom

REJTELMEK.....	1
Szerelmes halottak.....	6
I.....	6
II.....	9
III.....	11
IV.....	14
V.....	17
VI.....	21
VII.....	26
VIII.....	28
IX.....	33
Az öreg fiatal-ember.....	34
I.....	34
II.....	48
III.....	50
IV.....	56
V.....	68
VI.....	80
VII.....	81
VIII.....	88
Mese a számár-emberről.....	91

A.	91
B.	92
C.	93
D.	94
E.	95
F.	95
G.	97
<i>A többi betű.</i>	97
Kaál Samu.	99
Mari.	108
I.	109
II.	118
III.	146
IV.	159
V.	168
<i>Dal a boszorkányokról.</i>	169
VI.	174
VII.	177
VIII.	188
IX.	204
X.	216
<i>Befejezés.</i>	221
Kirándulás Aranyországba.	225

Fehér egerek.	235
--------------------	-----

Szerelmes halottak.

I.

Nem volt vérem, ennyi az egész. De annyira nem volt, hogy az orvosok nem értették, hogyan élhetek tovább, ellenére az ő hypotheziseiknek és a közönséges gyakorlatnak. Valóban, csakis az asszonyoknál fordul elő hasonló állapot, a mikor a titokzatos piros nedv ismeretlen okból és láthatatlan módon elhagyja a test sok ezer csatornáját. Minden erő elvész, enni nem lehet többé, a sziv szinte eláll és az orvos literszámra löveli be a sós vizet az elszáradt asszony tetemébe. Sós viz! Ez az egyedüli táplálék, ez az élet, ez a lélek! És a sziv egyszerre megmozdul.

Mi helyettesítette nálam a sós vizet, nem tudom. Talán a nap, a melyért fölbotorkáltam a várbeli bástyára. De tél volt és a nappal ritkán esett találkozásom. Egyáltalán igen komor, kivételes és elrémitő tél volt tavaly. Azaz az én állapotom volt ilyen kivételes és megdöbbentő.

Jó lesz végre tisztában lenni, hogy is volt csak. Annyi bizonyos, hogy ez az idő rám nézve elveszett az aktiv életből. Vér nélkül, mint egy árnyék járkáltam az emberek között. Novemberben lettem beteg és ettől fogvást nem ettem és nem nevettem. Nem nevettem, ez az a mi fontos! Gyászoltam magamat. Az emberek is elkomorodtak, ha rám néztek. Igyekeztek lerázni a nyakukról, mintha testi fájdalmat okoztam volna nekik, elfordították rólam a

tekintetüket. A legnagyobb mértékben kellemetlen voltam nekik, mint egy megelevenedett, közöttük járó, izgága reklámja a halálnak... Azonfelül leszámoltak velem. (Megvallom, én is ily hamar szoktam leszámolni elbetegesedett embertársaimmal.) Nem árthattam és nem használhattam többé nekik. Az író nem várhatott tőlem magasztaló kritikát, a szerkesztő szép regényeket, a színész pompás szerepet, a potyabarat apró kölcsönöket. Szóval: a barátaim szántak, az ellenségeim nem vettek észre többé. Legfeljebb egyik-másik tisztelt meg bucsuzóra egy nem gyengédtelen hátbaütéssel.

Mindez semmi. De nekem úgy tetszik, mintha a gyermekeim is elidegenedtek volna tőlem abban az időben. A két kis porontyom! Mintha féltek volna tőlem, mintha elvesztették volna a kedvüket hozzám. Igaz, hogy nem játszottam velük, nem mosolyogtam rájuk, nem hoztam nekik semmit, nem mertem megcsókolni őket, nehogy a bennem dúló ismeretlen baj rájuk ragadjon.

Mindezt ma értem nagyon. Akkoriban nagyon fájtak ezek a dolgok és nagy lelki erőm lehetett, hogy nem látszottam szentimentálisnak. Igaz, hogy legelsőbbben is fakó testem, elszürkült lelkem minden részét át meg átjárta a halálos gyűlölség. Öldöklő gyűlölség lakozott bennem: úgy lehet, ebből táplálkoztam.

Emlékeztem mindazokra, a kik régen megbántottak és a kik iránt szivem már régen megenyhült. Most újra gyűöltem őket és a sértések, a megalázások most jobban fájtak, mint mikor frissek valának.

Ölni, ölni, ölni! Dőljön előttem a vér, a melyből bennem nincs egy csepp sem. Emlékeztem egy urra, a ki

három év előtt kétszer lőtt rám egy ostoba párviadalban. Vadászdíény volt, hó. Ugy vett célba, mint egy vad madarat, vagy mint egy semmi áron nem apportírozó kutyát. A golyók elfütyültek a nyakam mellett. Aztán én lőttem: föl a levegőbe.

Eldobtam a pisztolyt:

– Kár lenne ezért a szép szál legényért!

Most, három esztendő után, egész éjszakákon át ettem magamat.

«Mért lett volna érte kár? Mért nem lőttél rá? Hát ha ő lőtt volna meg téged? Ő nem sajnált, célba vett, mint egy kutyát!»

Láttam kegyetlen, a vadász-szenvedélytől szinte ragyogó arcát és az elkésett dühtől összeszorítottam markomat; oh – ha most vezényelnének: egy, kettő, három!

Kisiklott a körmeim közül, örökre. Dehogy is örökre, elhatároztam, hogy újra szembeállok összes régi ellenfeleimmel. Megverekedem akár az egész világgal. És a kardot se tudtam a kezembe fogni, tényleg nem bírtam kivágni öt moulinetot. Elmémbe, képzeletembe akár – akár ötezret is. Láttam, hogy nincs jártányi erőm sem és elszabadult lovakat szerettem volna megfékezni, kihajigálni egy egész korcsmát.

És még csak nem is mosolyogtam magamon. A józanság olyan kis mértékre redukálódott bennem, hogy meg se döbbsentem e roppant ellentéteken, a melyek való egyéniségemből kiforgattak egészen.

Igy esett aztán, hogy bár bizonyos voltam kora halálomban, ámbár úgy éreztem, hogy már is meg vagyok halva, mégis: teli, de teli voltam forró szerelmi vágygyal és egész lényemet állandóan teleárasztotta és megfeszítette egy fenséges, szinte tragikus hit, az, hogy egy nagy, nagy, soha még nem érzett, új, a szívek világtörténetében egyedül álló szerelem előtt állok.

II.

Kopottan, csaknem rongyosan ténferegtem az utcákon. A tél elején belevettem magam egy ruhába és hónapokon át megmaradtam abban. Ezzel egyébként évek óta így vagyok: Csak nyáron, tavasszal és ősszel tartom érdemesnek, hogy az ember csinosítsa magát. Télen okosabb bebujni egy nagy télikabátba, de úgy bebujni, hogy csak az orrod lássék ki. Én legalább így cselekedtem. Így jelentem meg a színházakban, a szerkesztőségekben, az utcán. (Ismerősöket, rokonokat nem látogattam meg az egész évad alatt.)

Arról még nem is beszéltem, hogy a munkától minden kedvem elment. Nem csináltam semmit; ögyelegtem és azzal foglalkoztam, hogy az asszonyokat néztem és tápláltam magamban az eljövendő nagy szerelem hitét.

Ki lesz az a lány? Hol fogom meglátni? Nem te vagy-e, fekete ruhás leány, egy fejjel magasabb, mint az utcán járó társaid, gögös és kopott, sötét leány? Messziről láttam, jön egy régies landauer, a hó két női arcot világít meg benne. Az egyik vajjon nem ő-e? Szívdobogva vártam, a mig elrobogott mellett a kocsis, de a hölgyek arcát nem láthattam, nem felém fordították a fejeiket.

Pedig, hátha az egyik mégis *az* volt. Az, az! Még nem is ismertem és már mostan is csaknem örültté tett. Kínzott a zárkózottságával, gyötrött a szelidségével, megölt a szenvedélyességével. Csókoltam a lábait és féltettem; egy trónt csináltattam neki jegesmedve gereznájából és aranyozott szandálfából, de egyszersmind kegyetlen voltam hozzá. A karaktere készen volt a lelkemben, szerelmünk története máris folyt, vele éltem már: és nem volt még sehol.

És nem volt egy asszony az egész városban, a ki bár csak egy kíváncsi tekintetet vetett volna rám.

Nem vettek észre, vagy ha megláttak, szánakozó, még inkább boszankodó tekintetet vetettek reám. Egyik-másik meg is rémült tőlem és a jól táplált arczokon láttam a borzongó érzést:

– Ez engem akar. Ez a halálra vált, ez a hideg váz, ez az elszáradt zsidó! Meghalnék, ha hozzám érne, fujj!

Az energikusabb hölgyek meg valósággal dühösek voltak rám a mohó, beteg tűzben égő, ruhájukat leperzselő tekintetemért:

– Hát ez mit akar, mért nem megy haza, mért nem fekszik le, mért eresztik az ilyeneket az utcákra, mért nem hal meg az ilyen?

Meghalni! A mikor soha még így nem értettem az életet, a mikor rettentő szépsége és mélysége világosan áll a lelkem előtt. Meghalni! De a mikor nincs semmi bajom, csak vérem nincs, csupán a testem vesztette el életképességét, de a mi embert emberré tesz, a képesség és

vágy a szerelemre, oly hullámokat ver bennem, oly hatalmasakat, oly fenségeseket, oh, ha látnák.

Találtam valami szegény kis kokottra. Oly nyomorult volt a lapos kis buta fejével. Udvaroltam neki; kinevetett:

– No ugyan te szépen tönkre tetted magad. Hol, kivel?

Nem volt rossz leány, szeretett volna ápolni, gyógyfürdőket ajánlgatott.

Látni se akartam többé. Nála még az a hatalmas színésznő is szimpatikusabb volt, a ki, mikor elébe járultam, ajkbiggyesztve nézett végig, mintha azt mondotta volna:

– No, ezen ugyan nem lehet többé tönkretenni semmit!

El vagyok hát ítélve végkép! Néha magam is elhittem ezt, és egyszer – mért tagadnám el – kétségbeesetten, dühösen sirtam. Így kell hát elmulnom nap nélkül, szerelem nélkül, semmivé lenni, mint egy hójegecz, a szürke, fagyos, vigasztalan télben!

III.

A mi fentartott, a mi éltetett: egy kedves, kis fekete leányfej volt. Annak a leánynak az arcza, a kiről biztosan tudom, hogy szeretett. Csaknem egy évtized mult el azóta, a mióta elváltunk. Tíz esztendeje, hogy megírtam neki: nem szeretem többé, menjen férjhez. És itt a levele – rajta a megőrzött borítékán a nyolczszázyolczvankettes postai bélyeg. – «Jól van; hát én sem. És úgy fogok cselekedni, a mint mondta!» Jól emlékszem még, hogy akkoriban sem tudtam egész világosan, mért szakítottam el magamat tőle:

azért-e, mert szerelmünk már elérett, ellanyhult, vagy mert beláttam végre, mily botor dolog abban reménykedni, hogy valaha egymáséi legyünk. Ugyszólván egyidősek voltunk és a családalapításra egyéb alapom nem volt, mint az édes, közös tőke: a reménység. Elváltunk, nem haltunk bele. De vajjon lehet-e elválni az első szerelem tárgyától, elválasztott-e bennünket az ő férje, gyermekei, a nagy távolság? (Drezdába vitték; ő kívánczozott messze, messze!) Ostobaság azt hinni, hogy elválni lehet azoknak, a kik évekig voltak egyek abban az időben, a mikor dicsőséges, szép állatja az istennek: az ember, fiatalságának erejével be bír törni az egymás lelkébe, az egyik kedve szerint átadja magát a másiknak, összeforr örökre és változhatatlanul.

Tíz éve nem láttam már azt, a kivel – a közbeeső szerelmek daczára – még mindig éreztem a szoros összetartozandóságot. Hát ő vajjon érzi-e? Bizonyos, hogy úgy van mint én, kétségtelen, hogy csak szólanom kellene neki:

– Eljöttem érted, jer!

Jönne utánam, velem.

És neki is csak meg kellene jelennie hátam mögött, barna kezecskéjét a vállamra kellene értetnie csak:

– Jer velem, eleget voltam már nélküled! Jere!

Mennék minden gondolkozás nélkül; hisz ez oly természetes. De mért is nem keressük fel egymást. Egyszer-egyszer már indultam volna feléje. De észre tértem, elmosolyodtam, maradtam.

Hisz ő, a hol van: ott nincs többé. Itt van körülöttem, a levegőben, bennem, abban a reménységben, mely egy ily nagy szerelemmel biztat. De itt van ő maga is, az alakja, az arcza, a járása; ő egészen. Egészséges koromban is találkoztam vele, egy hozzája megszólalásig hasonló másával, nem egyszer. Leányokkal, a kik épp abban a korban lehettek, mint a milyenben ő volt, a mikor elváltunk és utoljára láttuk egymást. Már messziről és leginkább az utcán láttam meg e hasonmásait, a kik száz ember közül kikeresve engem, reám néztek, szerelemmel, barátsággal, olvadó érzéssel.

Soha, valami nagy szerencsém nem volt a leányok körül, sokáig és kitartóan kellett hizelegnem nekik, mig bizalommal, érdeklődéssel, vagy szerelemmel tették a kezüket a kezembe, és ezek, a kik ő hozzája voltak hasonlatosak, a kik egy-egy pillanatra csalódásba is ejtettek, hogy bennök igazán őt látom viszont: ugyszólván a karjaimba hulltak az első pillanatra.

Amig vérem vala, nem sokat törődtem ezzel a bűvös problémával, de tavaly télen minduntalan ez a kérdés suttogott előttem, magános sétáimban egyre csak így szóltam magamhoz:

«Mi az igazság? Mennyire képzelődöm és mi ebben az igazság?»

Nem, ebben az egyben nem képzelődtem. Igaz volt, úgy volt. Szánalmat keltve, csaknem megvetve bolyongtam a tarka asszonytársaságban és az irántam közönyös tömegből egyszerre kivált egy kis fekete fej. Ez hosszú, hamarosan szegre hajló, egy kissé összehuzott barna szemeivel figyelmesen, édesen, szerelmesen nézett

reám. Hivott, vont a tekintetével, s hosszú, meggypiros ajkai reszkettek, beszélni akart volna hozzám, kiáltani a távolból, de nem lehetett neki, hiszen úgy váltunk el, hogy ne találkozzunk többé soha. És mégis, jó isten, nem kápráznak-e a szemeim, a kezével is, mint egy gyerek, úgy hív!

Nem mertem hozzájuk közel menni, hát ha csakugyan ő? De hisz tiz év mult el azóta és ezek itt: hasonmásai tiz év előtt. Azóta mi lett ő belőle!

Egyszer még se birtam ellentálni, a színházban, az erkélyen ült, onnan keresett ki engem. Fölsettenkedtem hozzá, egészen közel melléje.

Megszólalt, beszélt a szomszédjához. Ez a hang nem volt az övé soha. Egyébként ő volt egészen, még a ruhája is.

Még mindig kíváncsian nézett reám, de egyszerre elszomorodott ő is, csalódott bennem? Kinek vélt? Miben csalódott?

IV.

Februáriusban oly komor lett az idő, mint egy szívtelen aggastyán. Nem mosolygott többé, egy pillanatra sem, a napot nem láttam többé. Oly mértékű fázékonyság vett erőt rajtam, hogy hiába ültem a meleg kályha mellé: dideregtem. Szinte óhajtottam a lázt, az fölmelegitene egy kisé.

El innen, el! Egyszerre örült félelem fogott el, hogy most halok meg, ebben a vigasztalan, zord hidegségben.

Ilyen esztelenség! Ha hihettem volna, hogy meleg homok, napsütötte göröngy, vidám gyepágy borulna rám: oly szíves örömet fektettem volna fejemet örök álmra. De így szabadulni, minden áron szabadulni akartam az örök álmom elől.

Szöktem a haláltól és hittem, hogy megszökhetek. Ha napfényre találok, az megvált. Elindultam hát utra, délszakra a napsugár után.

A tengeri hajón kilestem a kabin ablakán és láttam mosolyogni a hullámokat, mint valami szörnyet. Nápolylyal egy irányban járhattunk már, de azért hideg volt, a takaró alatt is vaczogott a fogunk.

Éjjel is köd borult az Amphitritére. A kürtök mindegyre bugtak, nehogy valami más tengeri szörny belénk ütődjék, vagy mi bele vágódjunk abba. És bögtek a hajó istállójában a holnapi ebédre szánt tehenek. Csak a sirályok kísérnek bennünket nesztelen szárnycsattogással, jönnek velünk Trieszttől folyvást; hová, minek?

Egy nap és egy éjjel tartott ez az éjszaka. Nem maradt senki lábon az utasok közül; betegek, tehetetlenek lettünk mindannyian, mint kis halak egy nagy halban, gyomrában az exotikus hajónak. És hiába hallottam, hogy elromlott a gép, hiába késtünk már második napja: nem volt annyi erőm, hogy föltápaszkodjam megnézni, mi a baj? A kameriére rémhíreket suttogtak a folyosón, a hajó óraszám állott és a mikor megmozdult, olyan volt, mintha sülyednénk.

Hát sülyedünk, gondoltam magamban és nem gondoltam semmi egyebet. Morfiumtól elkábított

fejemben nem sokkal több öntudat vibrálhatott, mint egy szárazra dobott halében. És úgy amint ez, szárazra kerülván, egy homályos, de erős vágyakozással lehet teli a víz után, úgy szomjazott bennem egy kábult valami egy darabka napos földért. Ámbár kissé homályosan emlékeztem már az egészre és amikor a köd a tenger egyetlen dühös mozgására eloszolván, hirtelen kikötöttünk: azt hittem tündérországból vagyok, pedig csak Palermo volt, a hová megérkeztünk.

Délelőtt aludtam, nyugodtan, édesdeden. Délután elmentem egy – bálba.

«Ballo di bambini!» hirdették mindenfelől sárga falragaszok. És csakugyan voltak gyermekek is a rengeteg fa-szállában. De sokkal több volt az asszony, minden kis gyerekre legalább három mama is jutott. Ez a természeti csoda volt a legelső, amely megvillant szemem előtt, aztán legalább egy pillanatig – hogy ne hazudjak – nem láttam semmit.

Ugy két, háromszáz szép asszony ült szorosan egymás mellett, sőt voltak egész sorok, ahol tiz-tizenöt, szinte egyforma szépség foglalt helyet. Mintha testvérek volnának, pedig nem is szólnak egymáshoz, pedig nem is ismerik egymást. De nem két család-e az egész kör? Az aczélszürke szeműek családja az egyik, a fekete szeműeké a másik.

Láttam itt szempárokat, melyekben nem egy lélek, de egy egész korszak története tükröződik. Például a lovagkor története és magyarázata. Málta, a lovagok fészke, közel van ide és egyetlen egy tekintet pillanatra

való fölvilanásában világos előtttem: Szűz Mária szépséges legendája.

A Madonna, a ki bűn nélkül fogamzott és fiat szült, testre is halhatatlant. Mi van ebben hihetetlen és ki kételkedik abban, hogy így volt, nem másképp! Kár, hogy a hölgyek modern ruhában vannak. Milyenek lehetnének biborszegélyes hófehér ruhában? Olyan kosztümben, mint a hogy a kétezre éves görög hamvvedreken láttam őket. Mily könnyedek, mily vidámak, kigunyolják a kis terrakotta koporsót, a melyre rá vannak vésve. Kaczérkodnak a halállal.

Ezek az élők pedig nem kaczérkodnak velem, az élővel. De élek-e vajjon igazán?

V.

Egészen magamra hagyatva, csaknem elvesztettem magamat. Kétségbeesetten ragaszkodtam azokhoz a levelekhez, a melyek számomra otthonról érkeztek. A czimem, a nevem, az otthonhagyott levélpapirosom: bizonyítékok voltak számomra, hogy vagyok, én vagyok, a hiba csak ott van, hogy elszakadtam mindattól, a mi meghatároz, elkülönít, körülrajzol mint egy valakit. Szükségem volt e bizonyítékokra, mert különben nagyon könnyen azt hihettem volna, hogy már meg is haltam és az élet, a mit itt viszek végbe ebben az idegenben, már egy másik világban való vergődésem.

Soha se hittem volna, hogy az «Én», a szerelmes, elkényeztetett, édes «Én» ilyen gyenge lábon álljon bennem. Minduntalan meg kellett erősíteni, mintegy hozzám lánczolni, mindenféle tényekkel és ostoba

fogásokkal. A mig ebben buzgólkodtam: sokszor kinevettem magamat. Azt hiszem, mások is segítettek nekem ebben. Különösen azok az emberek, a kikbe minden áron beléragaszkodtam, hogy beszélgessek velük. De hiába erőlködtem, nem tudtam a nyelvükön. Abba is hagytam és csaknem egy teljes hónapig nem beszéltem a hotel portásán kívül senkivel. Az se állt velem szívesen szóba, sok dolga volt és ha ideje akadt, legszívesebben társalgott a cselédséggel. Boszantotta, ha megzavartam. Kénytelen voltam neki nap nap után borraivalót adni. De ha valamelyik nap elfeledtem neki kiadni a lirát, hát bevonult előlem a fülkéjébe, mindenáron kocsikázni küldött, vagy a mi még jobban fájt, elnézett a fejem fölött és «igen», «nem»-nél nem szólt egyebet.

Egyedüli beszélgető társamnak, hiv barátomnak megmaradt a szicíliai bor. A palermoi piros, mindig csak a piros.

Talán megszólnak érte, de bevallom mégis: mindennap kétszer voltam részeg. Délben és estve.

Már tiz órákor ott ültem a korcsmában, az első vendég. Elébeem tették a kedves, drága üveget.

Bache, evan, evoe! Éljen a részegség! Ha nem volna bor és nem lenne mámor: a meghasonlás, a bu, a kietlenség érzése úgy öldösné az embereket, mint a szolgálók az ujszülött macskákat... sokan vagyunk, el velük a patakba, ne vinnyogjanak itt, vigye őket lefelé a viz...

Ha felébredtem reggel, csak az nyugtatott meg, hogy délben részeg leszek. Néztem az órát, vártam az időt és morfondiroztam magamban, hogy micsoda ostoba

erkölcsi elv az, mely a részegséget tiltja és elítéli. Van abban bűn, ha az ember boldog akar lenni, ha javítani akar az állapotán? Igen ám, de a következő nemzedék megsínyli ezt a boldogságot! feleltem magamnak.

Ördög vigye ezt a következő nemzedéket, igyon az is!

Egy liter vörös – akkoriban – tökéletesen elegendő volt nekem. Ettem egy-két harapást, tojást, vajat, egy kis sós halat, néhány diót, de csak azért, hogy még jobban essen rája a bor. Aztán sietve lenyeltem a magam porczióját, az utolsó pohár előtt siettem fizetni, de már ekkor sem emlékeztem tisztán, hogy mit hoztak az asztalomra; a pinczér méltányolta az állapotomat, egy vastag bajuszu toszkánai legény volt; a mikorra megittam az utolsó csepp palermoit is, hát kedvem lett volna minden pénzemet odaadni az ormótlan ficzkónak. Nagyon jó, igen naiv és humoros fiúnak látszott.

Köszöntem a vendéglősnek: a rividerci! Hiszen ő barátom! És barátom e kerek világon mindenki, jöjjetek a kebelemre.

Bandukoltam haza felé a hotel de la Franceba. (Német fogadós birta, németek lakták. Mindenütt németek! De szeretem még őket is.) Nappal nem volt semmi baj, mentem a pálmák irányában, a giardino Julia felé. Czikkczakkban mentem, sok szidást kaptam, nem egy oldalbaütésben részesültem, de végre is csak hazaérkezém.

Az esti mámor után azonban bizonytalanabb volt a hazajutás. Mindjárt, mindjárt utána baktattam egy szép asszonynak és rendszerint eltévedtem. Mint két lidércztűz

vontak, csalogattak maguk után asszonyszemek, ki az ingoványba, ismeretlen, elhagyatott városrészekbe és a nélkül, hogy észre vettek volna, eltűntek előlem és magamra hagytak a sötétben.

Halálra fáradva testemben és energiámban, leültem valami kődarabra és vártam, ha jönne valami kocsi, de minthogy rendszerint nem jött, ott ülve töltöttem a hűvös éjt. Kuttyák szaglászta körülöttem, csavargók közeledtek felém, lassan jött egy, még egy, körülfogtak s bandita szemeikkel a szemembe világítottak, az egyik megszólított minden teketória nélkül, a másik kereste velem az érintkezési pontokat.

– Hány óra signor?

– Nincsen órám, niente!

– Hát mid van, signor?

– Semmim, niente, mai piu!

Hebegésem mulattatta és egyszersmind meggyőzte őket, hogy nincs rajtam mit keresni valójuk, csak olyan szegény ördög vagyok mint ők, csakhogy beteg és elzüllött.

Figyelmeztettek a rendőrségre, sőt figyelmemet egy jó fekvőhelyre is fölhívták, a tenger mellett, a monte Pellegrino alatt, ide egészen közel, pompás sziklaágyak vannak, vánkos is van, mohából, paplan is tengeri fűből, az il mare mormol altató danát és egyszer-egyszer lágyan megnyalja a képedet.

De nem igen tudtam megmozdulni a helyemből, vártam a reggelt, a míg kipihenhetem magam és jön valami kocsi. Agyonüthetnek, csinálhatnak velem a mit akarnak, még csak nem is kiabáltam volna.

Az ilyen éjszakák után, másnap, pihenőt kellett tartanom a bor dolgában. Iszonyu, iszonyu, nem tudtam inni! Egész napon át ott feküdtem az ágyon, felöltözve, mozdulatlanul. Estefelé föltápáskodtam s lementem a tavola rotundához, nem azért, hogy egyem, hanem hogy lássak esetleg vagy egy szép asszonyt.

Csunyák voltak rendszerint, és egészen elkeserítettek azzal, hogy végigették az egész menut, ha már megfizették. A hotel-tulajdonos, a pinczerek meg egyre arra lestek, mi marad meg, mit lehet eltenni holnapra? Mohóság és kapzsiság, ez az egész világ!

Tökéletesen visszaestem a magyarországi állapotba. Ha a mámor elmúlt, elhagyott az élet: halott voltam, egy szerelmes halott. Mert az élet hatalmas ösztönei közül csak ez az egy, a legelső, maradt meg bennem. Ez is tárgy nélkül, a kielégített reménye nélkül, csupa vágy, egy hőmérsék nélkül való óriási láz, valami iszonyu lelki szomjúság.

VI.

Kimentem a vasuthoz. Még bennem volt a déli mámor, még kedvesnek és vidámnak láttam a világot. A vasutról vártam valakit. Kit? Ki jöhet? nevettem magamon. «Kevés ilyen nagy bolond van ez időszerint a világon, mint én!» mondtam hangosan, és mindjárt jól mulattam a magam megjegyzésén. Egyáltalán, a részegség tipikus ismérvei

közül csak ez az egyetlenegy, a hangos, magammal való beszélgetés kedve ütközött ki rajtam. Jól esett magyar szót hallanom, egyáltalán jól esett valakivel beszélgetnem, még ha ez a valaki csupán én voltam magam.

Még nem jött meg a vonat Messina felől.

Bementem a váróterembe és a következő rövid felhívást intéztem magamhoz:

– Emlékszel-e még?

Hogy ne emlékezném. Ilyen kérdés, ostobaság, hogy lehetne az ilyesmit elfeledni? A váró-terem volt nekem egykor legkedvesebb helyem. Ott találkoztam az egyetlen lánynyal, a ki szeretett. Kicsi volt az állomás, a vasut csak kétszer állt meg napjában, az egész délután a mienk volt, mienk. Az állomásfőnök kártyázott a kaszinóban, a személyzet aludt, a váró-terem nyitva, télen befűtve: az isten áldja meg az államot, a mely ily pompás találkahelylyel segítette elő szerelmi boldogságunkat. Mig egy vén pénztáros-leány jött, reánk lesett és nem találkozhattunk többé zavartalanul. Külön-külön sokáig kijártunk még és üzeneteket vittünk egymásnak a fali mappára, a képekre, a vasuti tarifákra... «Szeretlek», «Én jobban».

Itt, a palermoi állomáson, a messinai vonatra várva, körülnéztem, nem lát-e valaki és loppal, lázzal, boldogan, valami képes hirdetés géniuszának a szoknyájába beleirtam apró betűkkel: «Szeretlek, felelj!»

Kit szeretek, ki feleljen? Erre nem igen gondoltam, hanem ha nagyon ködösen is, derengett bennem a remény, hogy megkapom rá a feleletet.

Erősen mámoros voltam e napon, az igaz. Érzésem és gondolkozásom oly merész szárnyalást vett, mint a hogy csak álomban szokott. De azért ébren voltam, sőt kinoztam a vasuti személyzetet is, mikor jön meg már a vonat?

Megérkezett. Kevesen érkeztek rajta, megnéztem külön-külön mindenkit, a szívem hangosan dobogott ezalatt. Senki ismerős, senki, a kire várok! senki? De hát kit akarsz.

Beültem a hotel emeletes kocsijába, éppen indulófélben volt már. A teteje megrakva málhákkal, az ablakai befüggönyözve sűrűn, mint rendesen. A szikrázó levegő, a szemkápráztató nap miatt és azért, is, hogy az érkező utas az ut alatt meg ne lásson valami gyönyörű fekvésű hotelt és kedve támadjon – a kocsibért kifizetve – oda kiszállani.

A kocsi tele volt, de akik benne ültek, azokat nem láttam. Azok sem engem. Csak a hol fejünk a függönyhöz ért, ott rajzolt a nap egy jó vastag és sötét arany konturt. E körvonalakból tudtam, hogy két asszonynak kell velünk együtt jönnie. Az egyik mellettem ült, a másik szemben. Egymáshoz tartoztak, de nem beszélgettek. Bizonyára idegen országbeliek vagyunk valamennyien, senki sem szól. Valaki pénzt olvas, ásit egy másik. Most a mellettem ülő asszony – leány bizonynyal – megszólal. Nem tudom miféle nyelven beszél, úgy tetszik mintha angolul, de még sem úgy. Valami ismeretlen idioma, de a hang olyan édes, ismerős, szelid, panaszkodó, meleg. Álmos, éhes és mégis

vidám a kicsi. Elhallgat, kényelmesen akar elhelyezkedni, kiterjeszté karjait és meleg kezét az én mindig hideg kezemre teszi. Nem rebben meg, nem vonja vissza kezét, nyugtatja az enyimen tovább; vigyázok, hogy meg ne mozduljak.

A kocsi megáll a hotel előtt. Az ajtót leveszik, a vendégek kiszállanak. Kereskedelmi utazók, két pap, az angol, legvégül pedig az enyéme. Előbb egy öreg asszony. Egészen elaggott, meghajlott, az első pillantásra megismerik, hogy se nem hall, se nem lát jól többé. Azért ő segítette le a másikat, a fiatalat.

Lassan lépett le az a legfelsőbb lépcsőről. Beléfogódzkodott az öreg asszony reszkető karjába. De nem mert lépni többet, körülnézett, nincs-e valaki itt, a ki segítsen. A szálló személyzete már odabenn alkudott a kereskedőkkel, egyedül én állottam a kocsi előtt; felém fordította fejét. Odamentem hozzá és megfogtam a vékony kacsócskáját, lesegítettem. A mikor már lent volt, csak akkor néztem meg.

Nem voltam meglepődve, nagyon természetesnek találtam, hogy ez az a lány, a kire vártam. Ugyanaz az arc, ugyanaz az alak, mint a ki engem egykor, régen, olyan nagyon szeretett. Az, a kinek csak az imént irtam a váróteremben. Eljött meghozni a választ. Csak hogy egy kissé fiatalabb mint az, és szegény fáradt. beteg. De a muskátlit épp úgy szereti mint ő. Halványbarna feje körül van tűzködve az égő vörös, buja mégis gracióz virággal. A hajában pedig egy világos piros pelargonia. (A vasuti állomások garádja erre csupa ilyen virág. Ott szakithatta és ott szórhatta fejét, mellét ezekkel tele.) A virágok az ut

alatt elhervadtak egy kissé, de színük tűzelt és fényt szórt az egész alakra. Különösen homlokára és szemébe.

A leány mosolyogva, kíváncsian, hosszan nézett reám. Láttam rajtam, hogy nézem a virágjait és arra gondolhatott, hogy szeretnék egy szálát. A melléhez nyult, hogy onnan tépje egyet és nekem adja. De meggondolta és nem adott, a helyett mondott valamit. Valószínűleg megköszönte a maga nyelvén, a mért lesegítettem a kocsiból.

Milyen nyelven mondta? Hogyan, mit?

Az esti mámor alatt meg voltam győződve, hogy ezt mondta: «Köszönöm». Egész világosan ezt: «Köszönöm!» De mégis, úgy lehet csak annyit mondott: «Holnap!»

Reggelre kelve, mint rendesen összetörve, oly józanon és oly élettelen, megállapítottam magamban a nyomorult valóságot. Nem mondta «köszönöm», nem mondta «holnap» hanem azt mondta «thank you» és nem az én lányom, a kinek üzentem, hanem egy haldokló árva skót leány.

De olyan kedves, olyan bájos és az már mámor nélkül is egész bizonyos, hogy mélységes szeretettel nézett reám, megölelt a tekintetével és gyöngé karjait képzeletében kinyújtotta az én elsorvadt fejem körül.

Hálából, a miért lesegítettem? Mert én is beteg vagyok! Nem, nem, hogy is lehetne igazuk ez orczátlan piaczi okoknak! Ujra a régi jelenség áll előttem, a megdönthetetlen, de érthetetlen törvény: senki se néz engem, mindenki utál engem, csak az jön egy rögtön